

OECD EKONOMIKAS PĀRSKATS PAR LATVIJU

KOPSAVILKUMS

Ekonomika atgūstas no COVID-19 pandēmijas izraisītā globālā satricinājuma

Neskatoties uz smagu pandēmijas triecieni ekonomikai, ienākumi uz vienu iedzīvotāju turpināja palielināties. Sākotnējos izolācijas pasākumus un ierobežojumus atcēla 2021. gada vidū, taču saslimšanas gadījumu skaita pieaugums, kas bija dēļ lēnās vakcinācijas gaitas, noveda pie trīs mēnešus ilgās ārkārtējās situācijas un īsas mājāsēdes, vājinot nesenās izaugsmes tempu. Mērķtiecīgs fiskālais atbalsts tiek piesardzīgi saglabāts, kamēr joprojām spēkā ir pandēmijas ierobežojumi. Pieaugot vakcinācijas aptverei, būtu jāmazinās vajadzība pēc šādiem ierobežojumiem.

Ekonomikas atveseļošanās uzņem apgriezienu (1.tabula). 2021. gada pavasarī ekonomika bija sasniegusi 2019. gada nogales izlaides līmeni. Ekonomiskā izaugsme lielā mērā balstās uz patēriņu, ES finansētajām publiskajām investīcijām un eksportu. Enerģijas cenu straujā kāpuma, citu globālo piegādes šoku un iekšzemes algu pieauguma dēļ ievērojami palielinājusies arī inflācija.

1.tabula. Ekonomikas atveseļošanās ir stabila

	2020	2021	2022	2023
Reālā IKP pieaugums	-3.8	4.8	3.6	4.8
Bezdarba līmenis (%)	8.1	7.5	6.6	6.2
Patēriņa cenas (%)	0.1	3.2	4.9	2.7
Fiskālā bilance (% no IKP)	-4.5	-8.7	-5.4	-3.9
Valsts parāds (pēc Māstrihta kritērija, % no IKP)	43.3	49.0	52.6	54.6

Avots: OECD Economic Outlook 110 atjauninājumi.

Taču dominē lejupvērstie izaugsmes riski, no kuriem nozīmīgākie saistīti ar pandēmiju, kā arī globālajiem ģeopolitiskajiem un tirdzniecības saspilējumiem. Arī turpmāk iespējami nelabvēlīgi piegādes šoki, kas varētu uzturēt augstāku inflāciju ilgāku laiku.

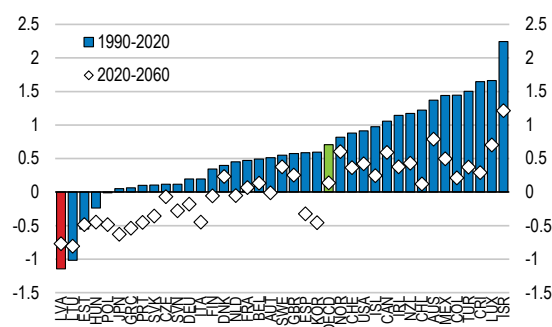
Valdība atbilstoši plāno atvieglot neaizsargātām māsaimniecībām un uzņēmumiem pandēmijas radīto slogu. Taču, saglabājot ekspansīvu monetāro politiku eirozonā un turpinoties apjomīgam ES finansējuma pieplūdumam, ir ļoti svarīgi, lai īstermiņa fiskālie nosacījumi nepalielinātu pārkāršanas risku. Turklāt, ņemot vērā daudzskaitlīgos budžeta pieprasījumus, vajadzīga uzticama fiskālā stratēģija, lai sagatavotos ar novecošanos un klimatu saistītiem izaicinājumiem un stabilizētu valsts parādu ilgspējīgā līmenī.

Vidēja termiņa darba tirgus un iekļaušanas problēmu risināšana veicinātu izaugsmi un vienlīdzību

Galvenais faktors, kas ietekmē ilgtermiņa izaugsmes perspektīvas, ir demogrāfija. Iedzīvotāju skaits samazinās jau trīs gadu desmitus (Attēls 1), to ietekmē neto migrācija, zemā dzimstība un īsais (kaut arī pieaugošais) paredzamais mūža ilgums. Turpinoties tālākam iedzīvotāju skaita sarukumam, tas novedīs pie turpmākiem aglomerācijas ieguvumu zaudējumiem un kļūs redzamākas fiskālās problēmas saistībā ar demogrāfiskās slodzes palielināšanos un jau tagad samērā izteikto nevienlīdzību. Darbaspēka samazināšanās un novecošanās rada saspilējumu arī darba tirgū.

Attēls 1. Iedzīvotāju skaits sarūk

Iedzīvotāju skaita izmaiņas, izmaiņas gadā %

Avots: United Nations (2019), World Population Prospects: The 2019 Revision, Online Edition.

StatLink 2 <https://stat.link/gdlsqv>

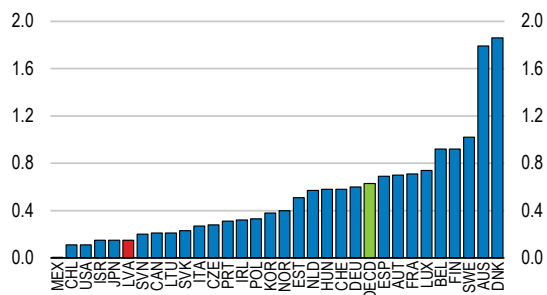
Kaut gan līdzdalības un nodarbinātības līmenim ir tendence uzlaboties, darba tirgus rezultātus varētu vēl uzlabot. Plaši izplatītās ēnu ekonomikas un aploksņu algu rezultātā ir zaudētas mācību iespējas, pensijas un nodokļu ieņēmumi. Valdība gatavo rīcības plānu ēnu ekonomikas apkarošanai, iekļaujot tajā apsveicamus pasākumus plāna izpildes paātrināšanai; būtu jāsamazina arī nodokļu slogs darbaspēkam. Ilgstošā bezdarba līmenis ir lielāks nekā vidēji OECD valstīs. Šī problēma būtu jārisina, palielinot izdevumus aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem, it īpaši atbilstoša ilguma apmācībām darba vietā (2.attēlsattēls). Jāturpina mazināt dzimumu stereotipus un ieviest pret diskrimināciju vērstus tiesību aktus, lai samazinātu pieaugošo atalgojuma atšķirību starp dzimumiem, kas ir viena no augstākajām ES.

Nodokļu un pārdales sistēma varētu būt labāka ienākumu nevienlīdzības mazināšanai. Būtu jāpastiprina nesen ieviestie pasākumi cīņai pret

nabadzību, it īpaši vecāka gadagājuma cilvēku vidū. Arī sociālās drošības tīkls joprojām ir minimāls, kas nozīmē to, ka nepieciešams turpināt garantētā minimālā ienākuma paaugstināšanu.

2.attēls. Jāstiprina aktīvā darba tirgus politika

Izdevumi aktīvā darba tirgus politikai, % no IKP, 2019. g.

Avots: OECD darba tirgus statistikas datubāze.

StatLink 2 <https://stat.link/tqwp2>

Jāpievērš uzmanība pensijām, veselības aprūpei un mājokļu politikai

Izmaiņas pensiju, veselības aprūpes un mājokļu jomā varētu ievērojami uzlabot dzīves apstākļus. Nabadzības, iedzīvotāju novecošanās un skaita samazināšanās dēļ šīs jomas ir īpaši problemātiskas.

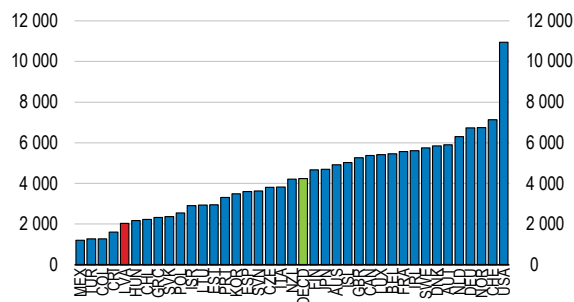
Ienākumu aizvietošana aizejot pensijā ir pieticīga, un, pastāvošajiem noteikumiem nemainoties, nākotnē ienākumu aizvietošanas attiecība būs vēl zemāka. Jādara vairāk pensiju pietiekamības uzlabošanai, iedrošinot cilvēkus garākam darba mūžam, tajā skaitā pensijas vecuma paaugstināšanai, pieaugot paredzamajam mūža ilgumam nākotnē.

Zems paredzamais mūža ilgums nozīmē vajadzību pēc lielākiem izdevumiem veselības aprūpei (3.attēls). Latvija veselības aprūpei vienam iedzīvotājam tērē aptuveni pusi no OECD vidējā rādītāja. Tā rezultātā cilvēki lielā mērā paši sedz savu medicīnisko vajadzību izdevumus. Būtu lietderīgi paplašināt valsts apmaksāto veselības apdrošināšanas aptveri un samazināt maksimāli pieļaujamo izdevumu apmēru. Medicīnas darbinieku trūkumu varētu mazināt, turpinot algu paaugstināšanu un padarot medicīnu karjeru pievilcīgāku.

Atkārtoti jāizvērtē slimnīcu tīkla efektivitāte un vairāk līdzekļu jāpiešķir preventīvajiem pasākumiem, primārajai veselības aprūpei un aprūpei mājās, garīgās veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei – visam minētajam finansējums ir nepietiekams. Aprūpes kvalitāti varētu uzlabot, plašāk izmantojot digitalizācijas iespējas un apmācot medicīnas māsas veikt vairāk funkciju.

3.attēls. Veselības aprūpes izdevumi ir ļoti zemi

Pašreizējie veselības aprūpes izdevumi uz vienu iedzīvotāju, pirktspējas paritāte USD, 2020. g.

Avots: OECD veselības statistikas datubāze.

StatLink 2 <https://stat.link/9v4tly>

Pārmērīga alkohola lietošana, smēķēšana un neveselīgs uzturs rada kaitējumu veselībai.

Piemērojamo akcīzes nodokļu paaugstināšana un iedzīvotāju labāka informēšana par ieguvumiem, ko sniedz uztura maiņa un fiziskās aktivitātes, ir būtiski soļi virzībā uz veselīgu dzīvesveidu. Derētu ieviest arī brīdinājuma marķējumus uz neveselīgiem pārtikas produktiem.

Nelabvēlīgā situācijā esošas personas cieš no sliktiem sadzīves apstākļiem, it īpaši pārapdzīvotības.

Investīciju mājokļos īpatsvars pret IKP, it īpaši jaunbūvēs, daudzus gadus ir bijis zemāks OECD. Mājokļa pabalsti ir pieticīgi un tiek neefektīvi piešķirti. Īres tirgus ir vājš ar nelielu sociālo mājokļu piedāvājumu, kas samazina darbaspēka mobilitāti un Latvijas pievilcību iespējamo ārvalstu investoru acīs. Izšķiroša nozīme ir Latvijas Nacionālajā attīstības plānā izvirzīto mērķu sasniegšanai mājokļu jomā, it īpaši cenas ziņā pieejamo mājokļu un sociālo mājokļu piedāvājuma palielināšanai un ēku apkures sistēmu uzlabošanai.

Steidzami jārisina vides problēmas

Neraugoties uz zināmu progresu, jādara vairāk, lai panāktu zaļu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi. Siltumnīcefekta gāzu emisijas uz vienu iedzīvotāju joprojām pieaug, un smalko daļiņu radītais gaisa piesārņojums būtiski ietekmē veselību.

Latvija apņēmusies līdz 2030. gadam samazināt SEG emisijas par 65%, salīdzinot ar 1990. gada līmeni. Tomēr tas nav daudz vairāk par negatīvo palielinājumu pēc 2000. gada. Būtu lietderīgi samazināt un izbeigt labvēlīgo attieksmi pret dabas gāzes un dīzeļdegvielas izmantošanu transportlīdzekļos (vienlaikus aizsargājot trūcīgos). Jāmeklē arī iespējas kā palielināt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru un integrēties reģionālajos elektroenerģijas un gāzes tirgos.

Gaisa piesārņojumu galvenokārt rada zemas kvalitātes apkures sistēmas un industriālie apkures katli. Jāpadara stingrāki attiecīgie noteikumi. Lauksaimniecības darbība ir galvenais izkļiedētā ūdens piesārņojuma cēlonis, jo barības vielas nelabvēlīgi ietekmē ūdens kvalitāti. Pārējo neattīrīto notekūdeņu problēma ir jārisina, konsolidējot vietējos ūdenssaimniecības uzņēmumus. Visbeidzot, iedzīvotāju skaita samazināšanās dod iespēju palielināt aizsargājamās teritorijas.

Investīcijām, prasmēm un inovācijai nepieciešams atbalsts, lai sekmētu eksportā balstītu izaugsmi

Demogrāfiskais spiediens un ienākumu konverģences palēnināšanās nosaka to, ka nepieciešams vairāk paļauties uz investīcijām, inovāciju un prasmēm, lai panāktu straujāku produktivitātes pieaugumu.

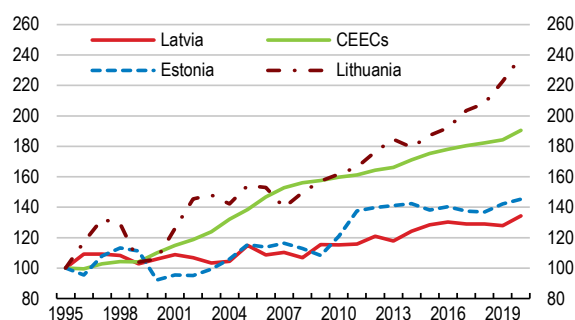
Panākts progress cīņā pret korupciju, kukuļošanu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, un tam vajadzētu sekmēt investīcijas. Tomēr sabiedrības uzticība valdībai ir zema, un kukuļošanas problēma joprojām pastāv. Tajā pašā laikā atbildīgajai aģentūrai piešķirti ievērojami papildu līdzekļi, un tiek uzskatīts, ka Latvija lielā mērā vai pilnīgi atbilst visām MONEYVAL noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas procesa dimensijām. Efektīvi jāīsteno arī gaidāmais valdības rīcības plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai.

Investīcijas bremzē kredītu trūkums. Kaut gan lielās bankas ir labā formā, aizdevumu nosacījumi ir stingri. Daudzām māsjaimecībām ir grūtības saņemt kredītu, un piekļuve finansēm – kopā ar to izmaksām un pieprasīto nodrošinājumu – ir nopietns šķērslis investīcijām uzņēmumos. Atbildīgajām iestādēm jāpadziļina kapitāla tirgi, jārada investīciju kultūra, sākot ar finanšu pratības uzlabošanu, un pilnā mērā jātransponē ES pārstrukturēšanas direktīva, ieskaitot uzņēmumu pārādu pārstrukturēšanas vienkāršošanu ar ārpustiesas un jauktu procedūru palīdzību. Būtu lietderīgi palielināt nebanku sektora, it īpaši finanšu tehnoloģiju nozares, lomu.

Pievēršanās eksportam ir labākā izaugsmes stratēģija Latvijai, ņemot vērā tās demogrāfiskās perspektīvas. Taču pēdējās desmitgadēs Latvijas eksports nav bijis pietiekami efektīvs (4.attēls). To var izskaidrot ar valsts rūpniecības struktūru, kur joprojām dominē zema un vidēji zema tehnoloģiju līmeņa uzņēmumi līdz ar pastāvīgu darbaspēka izmaksu pieaugumu. Vadībai būtu jātiecas sniegt atbalstu sarežģītāku Latvijas produktu eksporta attīstībai, veicinot inovāciju, paaugstinot darba ņēmēju prasmes un uzlabojot uzņēmējdarbības vidi.

4.attēls. Eksports nav bijis pietiekami efektīvs

Eksporta rādītāji, 1995 = 100

Avots: OECD Economic Outlook datubāze.

StatLink 2 <https://stat.link/5ut4wi>

Vājas digitālās pamatzināšanas un lielais studijas pārtraukušo studentu skaits norāda uz nepietiekamām darbaspēka prasmēm. Plašākā kontekstā par to liecina darba devēju nodrošinātu mācību un pieaugušo izglītības trūkums. Pārāk maz jauniešu apgūst STEM priekšmetus. Viens no virzieniem ir pieņemt darbā augsti kvalificētus skolotājus, dodot skolām lielāku elastību skolotāju algu noteikšanā, sniegt augstskolu studentiem lielāku finansiālo atbalstu un izveidot mācību fondus ar trīspusēja sociālā dialoga palīdzību.

Inovāciju sistēmas uzlabošana ir vienlīdz svarīga. Pamatnosacījumi, lai rastos inovācijas, ir vāji, kas ir izskaidrojams ar nepietiekamu digitālo tehnoloģiju ieviešanu privātajā sektorā, augstākās izglītības iestāžu zemo kvalitāti ar mazu doktorantu skaitu un zemajiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, īpaši privātajā sektorā. Kopš 2018. gada uzņēmumu ienākuma nodokļa reformas ieguldījumi pētniecībā un attīstībā tiek uzskatīti kā jebkurš cits investīciju veids. To vajadzētu pārskatīt, ņemot vērā nemainīgi vājos rezultātus. Akadēmiskajiem pētniekiem būtu jāatļauj saņemt daļu ienākumu no viņu izgudrojumu atdeves.

GALVENIE SECINĀJUMI	GALVENĀS REKOMENDĀCIJAS
Ekonomikas atveseļošanas atbalstīšana un atbilstošas politikas izveide ilgspējai un vienlīdzībai	
Kopš vasaras vakcinācijas aptvere ir palielinājusies, sasniedzot gandrīz 70%, kas ir tuvu ES vidējam rādītājam.	Turpināt centienus vakcinācijas paātrināšanai.
Valsts un ES budžeta noteikumi 2022. gadam atkal ir atlikti. Budžeta bilances joprojām izjūt ar COVID-19 saistītās 2020. – 2021. gada recesijas sekas. Paredzēts, ka 2022. gadā valsts pārāds pārsniegs 50% no IKP. Ikgadējie budžeta izdevumu pārskati tiek gatavoti kopš 2016. gada.	Saglabāt mērķtiecīgu īstermiņa atbalstu neaizsargātām māsaimniecībām un nozarēm, kuras vissmagāk skāruši ar COVID-19 saistītie ierobežojumi. Izstrādāt ticamu fiskālo stratēģiju, tajā skaitā efektīvus saistītos fiskālos noteikumus, lai sagatavotos novecošanās un klimata izaicinājumiem. Turpināt ikgadējo budžeta izdevumu pārskatu procesu. Nodrošināt ar Atveseļošanas un noturības mehānisma līdzekļiem finansēto projektu efektīvu īstenošanu un saskaņot šo procesu ar citiem valsts plānošanas dokumentiem.
Latvijas nodokļu un pārdales politika nenodrošina pietiekamu ienākumu vienlīdzību. Vecāka gadagājuma cilvēku nabadzības līmenis ir augsts. Garantēto minimālo ienākumu nesēn paaugstināja, taču tas joprojām ir nepietiekams izdzīvošanai. Reģionālās atšķirības ir stipri izteiktas.	Regulāri pārskatīt minimālā ienākuma sliekšņus un paaugstināt pabalstus neaizsargātajām grupām, it īpaši vecāka gadagājuma cilvēkiem.
Ilgstoša bezdarba līmenis ir augsts, it īpaši dažos reģionos. Aktīvās darba tirgus politikas pasākumi ir nepietiekami. Tikai aptuveni puse no bezdarbniekiem saņem bezdarbnieka pabalstus.	Paaugstināt izdevumus aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem. Paplašināt tiesības uz bezdarbnieka pabalstiem.
Atalgojuma atšķirība starp dzimumiem ir 22%, kas ir augstākais rādītājs Eiropas Savienībā. Valdība nupat pieņēmusi Plānu sievietēm un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai.	Vairāk skaidrot par atalgojuma atšķirībām nozarēs un uzņēmumos, it īpaši valsts uzņēmumos, un turpināt centienus, risinot dzimumu uzveres jautājumus un piemērojot pret dzimumu diskrimināciju vērstus tiesību aktus.
Pensiju, veselības aprūpes, mājokļu un vides politikas pārskatīšana sociālās labklājības veicināšanai un ilgspējai	
Latvijas demogrāfiskā situācija jau ilgu laiku bijusi nelabvēlīga, un šķiet, ka turpina pasliktināties. Novecošanās slogs gulsies galvenokārt uz pensionāriem, jo ienākumu aizvietošanas attiecība samazināsies, pastiprinot nabadzību vecāka gadagājuma cilvēku starpā.	Turpināt pensionēšanās vecuma palielināšanu pēc 2025. gada, automātiski saistot to ar vidējo dzīves ilgumu.
Valsts izdevumi veselības aprūpei ir zemi attiecībā pret IKP, pat ņemot vērā Latvijas zemo ienākumu līmeni uz vienu iedzīvotāju. Iedzīvotāju izdevumi ir netipiski augsti, un ārstēšanās kvalitātes rādītāji (tādi kā mirstība no novēršamām un ārstējamām slimībām) un pacientu apmierinātības rādītāji ir slikti. Ilgtermiņa aprūpes īpatsvars ir neliels kopējās izdevumos. Riskanta uzvedība ir plaši izplatīta, īpaši liela alkohola patēriņa veidā, tāpat arī aptaukošanās.	Palielināt valdības izdevumus veselības aprūpei un samazināt personīgo maksājumu maksimāli pieļaujamo apmēru, uzlabot valsts finansēto veselības pakalpojumu pieejamību, lai samazinātu iedzīvotāju izdevumus. Palielināt veselības aprūpes izdevumus preventīvajiem pasākumiem, primārajai un mājas aprūpei, garīgās veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei. Konsolidēt slimnīcu tīklu un vairāk izmantot digitalizācijas sniegtās iespējas veselības aprūpes nozarē.
Daudzi Latvijas mājokļi ir veci, sliktas kvalitātes un pārpadzīvoti. Pieejamības trūkums ir plaši izplatīta problēma, jo daudzām māsaimniecībām, kuras nevar atļauties hipotēku, nav tiesību uz mājokļa pabalstu.	Nodrošināt Nacionālā attīstības plāna mērķu izpildi attiecībā uz mājokļiem, it īpaši cenas ziņā pieejamu mājokļu un sociālo mājokļu piedāvājuma palielināšanu un ēku apkures sistēmu uzlabošanu.
Daži vides rādītāji Latvijā ir zem normas. Oglekļa emisijas ir palielinājušās kopš 2000. gada, un spēkā esošās oglekļa nodokļa likmes ir daudz zemākas par šādu emisiju aplēstajām izmaksām pasaulē. Gaisa kvalitāte ir sevišķi sliktā smalko daļiņu radītā nopietnā piesārņojuma dēļ.	Pakāpeniski paaugstināt spēkā esošās oglekļa nodokļa likmes nozarēs, kuras nav ietvertas ES ETS, pakāpeniski atceļot subsīdijas gāzei un pārdaļot ieņēmumus par labu trūcīgākām māsaimniecībām. Veicināt lielāku atjaunojamās enerģijas izmantošanu un palielināt gan elektrības, gan dabasgāzes sistēmu savienojamību. Mazināt smalko daļiņu piesārņojumu, ieviešot stingrākus noteikumus un apkures sistēmu standartu ievērošanu.
Investīciju, prasmju un inovācijas stiprināšana eksporta un produktivitātes veicināšanai	
Ēnu ekonomika, izvairīšanās no nodokļu nomaksas, kukuļošana un korupcija tiek uzskatāmas par ietilgusām problēmām. Korupcijas uzveres rādītāji ir uzlabojušies.	Turpināt korupcijas apkarošanu, palielināt publisko iepirkumu procesu caurspīdīgumu un piemērot tik lielus naudas sodus par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un kukuļošanu, cik vien to atļauj spēkā esošie tiesību akti.
Eksporta produkcija koncentrēta uz vienkāršiem produktiem, un eksports uz valstīm ārpus ES ir zems.	Stiprināt uzņēmumu tīklus, lai atbalstītu MVU to internacionalizācijas procesā.
Neraugoties uz neseno progresu, ceļu infrastruktūras kvalitāte būtiski atpaliek no ES vidējā līmeņa, izraisot lielu nāves gadījumu skaitu uz ceļiem. Valdība plāno atjaunot lielāko daļu galveno ceļu līdz 2040. gadam.	Uzlabot izmaksu – ieguvumu analīzi un jaunu infrastruktūras projektu atlases procesu, piešķirot prioritāti drošībai uz ceļiem.
Prasmju attīstība joprojām ir nepietiekama, par ko liecina lielais studijas pārtraukušo studentu skaits un PISA rezultāti lasīšanā un dabaszinātnēs, kas ir zemāki par vidējiem. STEM jomās studējošo skaits ir zems, kaut gan STEM absolventiem ir lielas algu priekšrocības. Zemais digitālo pamatzināšanu līmenis ierobežo tādu jaunāko digitālo tehnoloģiju ieviešanu, kas varētu kompensēt darbaspēka trūkumu galvenajās nozarēs.	Palielināt finansiālo palīdzību studentiem un nodrošināt pienācīgu finansiālo atbalstu augstākās izglītības iestādēm, lai palielinātu absolventu skaitu. Nodrošināt skolām lielāku elastību skolotāju algu noteikšanā, lai risinātu grūtības ar skolotāju pieņemšanu darbā atsevišķajos mācību priekšmetos. Paātrināt valdības sadarbību ar apmācību nodrošinātājiem, lai atbalstītu digitālo tehnoloģiju apgūšanai nepieciešamās prasmes.
Darba devēju nodrošinātā apmācība ir nepietiekama.	Izveidot mācību fondus, kas balstīti trīspusējā dialogā.
Pamatnosacījumi, lai rastos inovācijas, ir vāji, kas ir izskaidrojami ar	Uzlabot finansiālos stimulus privātā sektora ieguldījumiem pētniecībā

nepietiekamu digitālo tehnoloģiju ieviešanu privātajā sektorā, augstākās izglītības iestāžu zemo kvalitāti ar mazu doktorantu skaitu, un zemajiem ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, īpaši privātajā sektorā.

un attīstībā pēc tam, kad veikta 2018. gada uzņēmumu ienākuma nodokļa reformas izvērtēšana. Atļaut akadēmiskajiem pētniekiem saņemt daļu autoratlīdzības, kas nopelnīta par viņu izgudrojumiem.

Pārējās OECD Ekonomikas pārskata rekomendācijas Latvijai

Ekonomikas atveseļošanas atbalstīšana un atbilstošas politikas izveide ilgspējai un vienlīdzībai:

- Paaugstināt papildu nodokļu ieņēmumus izaugsmi veicinošā un progresīvā veidā ar nekustamā īpašuma, vides un kapitāla nodokļu palīdzību.
- Izmantot lielāku pašvaldību izlīdzināšanu, lai samazinātu atšķirības.
- Pagarināt mācību kuponu pieejamības periodu, vismaz attiecībā uz jauniešiem.

Pensiju, veselības aprūpes, mājokļu un vides politikas pārskatīšana sociālās labklājības veicināšanai un ilgspējai:

- Apmācīt un pieņemt darbā vairāk medicīnas māsu nekā pašlaik plānots.
- Paaugstināt akcīzes nodokļus, lai ierobežotu alkohola patēriņu un smēķēšanu, un uzlabot sabiedrības informētību par uzlabota uztura un fizisko aktivitāšu sniegtajām priekšrocībām.

Politikas izstrāde vides ilgspējas veicināšanai:

- Sekot līdzi nacionālo plānu īstenošanai, lai samazinātu emisijas, ko rada lauksaimniecības nozare.
- Paaugstināt nodokļu likmes iepakojumam un apkurei (kas joprojām ir zemas oglekļa izteiksmē) saskaņā ar Eiropas Komisijas priekšlikumu par nodokļu aplikšanu energoproduktiem, vienlaikus nodrošināt kompensācijas atkarībā no ienākuma līmeņa.
- Izvirzīt par mērķi pilnīgāku notekūdeņu attīrīšanu, konsolidējot pašvaldību ūdenssaimniecības uzņēmumus, iespējams, vienā valsts uzņēmumā.

Investīciju stiprināšana un korupcijas apkarošana konverģences paātrināšanai:

- Veidot investīciju balstītu kultūru, piemēram, ar labāku finanšu prātību visās vecuma grupās un lielāku nebanku sektora, it īpaši finanšu tehnoloģiju uzņēmumu, radītu konkurenci finanšu sektorā.
- Pieņemt ēnu ekonomikas ierobežošanas rīcības plānu un nodrošināt tā efektīvu īstenošanu.

Konkurētspējas stiprināšana un eksporta daudzveidības veicināšana:

- Piešķirt prioritāti uzņēmumiem, kuri cenšas ieiet tālākos tirgos, paplašinot eksportu nākotnē.

Infrastruktūras un uzņēmējdarbības vides uzlabošana:

- Pilnībā transponēt ES pārstrukturēšanas direktīvu, ieskaitot uzņēmumu parādu pārstrukturēšanas vienkāršošanu ar ārpustiesas un jauktu procedūru palīdzību.
- Sistemātiski pārskatīt šķēršļus, kas traucē lielākam skaitam jauno uzņēmumu izmantot speciālo režīmu, un sniegt uzņēmējiem plašāku informāciju par pieejamajiem atbalsta pasākumiem.
- Centralizēt valsts īpašumā esošo uzņēmumu īpašumtiesību modeli.
- Palielināt privāto ieguldītāju daļību valsts īpašumā esošajos uzņēmumos.
- Izveidot metropoles tranzīta iestādi un izveidot transporta mezglus Pierīgā.
- Apsvērt sastrēguma maksas mehānismu izmantošanu, lai iespējami samazinātu personīgo automobiļu lietošanu un finansētu uzlabotu sabiedrisko transportu.

Eksporta veicināšanai nepieciešamo prasmju uzlabošana:

- Nodrošināt skolām atbilstošu skolotāju apmācību IKT jomā.
- Palielināt karjeras konsultāciju lomu, lai veicinātu STEM studijas, sevišķi meitenēm.
- Atvieglot kvalificēta darbaspēka imigrāciju.
- Atvieglot darba atļauju izdošanu būvniecības jomā nodarbinātajiem no valstīm ārpus ES un atbalstīt tādu digitālo tehnoloģiju ieviešanu, kas palīdz mazināt darbaspēka trūkumu.
- Turpināt sadarbību ar digitālajām mācību platformām, lai paplašinātu attālinātās mācības.
- Paplašināt vadītāju apmācību mazajos, kā arī valstij piederošajos uzņēmumos.

Pētniecības, attīstības un inovācijas līmeņa paaugstināšana no pašreizējā zemā līmeņa:

- Palielināt to augstākās izglītības finansējuma daļu, kura pamatā ir sasniegumi.
- Turpināt esošo augstākās izglītības iestāžu konsolidēšanu.
- Ieļļaut privātā sektora, tajā skaitā MVU, pārstāvjus pētniecības iestāžu lēmumu pieņemšanas struktūrās.
- Paaugstināt gan stipendijas, gan citu finansiālu atbalstu maģistrantūras studentiem.
- Ieviest programmas, kas dod iespēju apgūt augstāka līmeņa mācību programmas lielākam skaitam studentu no mazāk attīstītiem reģioniem, nelabvēlīgām ģimenēm un vājākām skolām.

<https://www.oecd.org/economy/latvia-economic-snapshot/>

<https://www.oecd.org/latvia/>